

**Рівненський державний
гуманітарний університет**

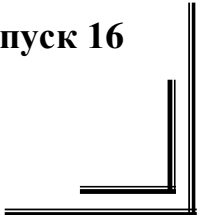

**Актуальні питання
психологічної науки**

**Альманах студентського наукового
товариства**

Випуск 16

Рівне - 2022

ББК 88

А 43

УДК 159.9

Актуальні питання психологічної науки: Альманах студентського наукового товариства. Рівне: РДГУ, 2022. Вип. 16. 120 с.

Головний редактор:

Ямницький В.М. – доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри практичної психології та психотерапії РДГУ.

Редакційна колегія:

Воробійов А.М. – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Главінська О.Д. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Павелків В.Р. – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету РДГУ;

Павелків Р.В. – доктор психологічних наук, професор, академік АВШ, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології, директор Інституту психології та педагогіки РДГУ, перший проректор РДГУ;

Романюк В.Л. – кандидат біологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ;

Ставицька О.Г. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної психології та психодіагностики РДГУ.

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 26 травня 2022 р.)

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2022

Згодом Дж. Гілфордом було переглянуто структуру креативності та виділено вже більше її параметрів: здатність до розкриття та постановки проблеми; здатність генерувати велику кількість ідей; здатність до гнучкості, продукування різноманітних ідей; оригінальність, спроможність нестандартно відповідати на стимули, продукувати віддалені асоціації; здатність до вдосконалення об'єкту шляхом додавання до нього деталей; здатність до синтезу та аналізу, вміння вирішувати проблеми.

Значний внесок у розробку теорії креативності було здійснено Е. Торренсом, який розпочав свої дослідження в даній сфері в 1958 р. та присвятив їй усе життя. Креативність, згідно визначення Е. Торренса є процесом, який включає в себе появу чутливості до проблеми, дефіцит знань, їх невідповідність, дисгармонію, фіксацію цих проблем, пошук їх вирішення, висунення гіпотез, перевірки, зміни та повторні перевірки висунутих гіпотез, формулювання результату. З точки зору Р. Стернберга, автора «теорії інвестування», креативність є спроможністю особистості йти на особистісний ризик, готовністю до поборення перешкод, передбачає наявність внутрішньої мотивації, толерантності до невизначеності, а також готовність до протистояння думці оточуючих.

Отже, творча людина вміє наполягати на визначених ідеях та «купувати ідеї за низькою ціною (займатися невідомими, малопопулярними або невизнаними ідеями) й продавати їх за високою ціною», не дивлячись на опір середовища, нерозуміння та неприйняття їх. Талановита, креативна особистість – це та особистість, яка здатна встановлювати внутрішні зв'язки, осмислювати запропоновану ідею та визначати її функції відносно інших елементів проблеми.

Список використаних джерел:

1. Павленко В.В. Креативність: сугнісна характеристика поняття. *Креативна педагогіка*: [наук.-метод. журнал] . Житомир, 2016. Вип. 11. С.120–131.
2. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів. За ред. Єрмоленко С., Бибик С.. Київ, Либідь, 2001.

СПІВВІДНОШЕННЯ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Козенюк Маріанна, здобувач ОС «магістр», 1 курс, РДГУ

Керівник: Ямницький В. М., доктор психологічних наук, професор

Зростаюча увага до проблеми соціального інтелекту студентської молоді зумовлена ключовою особливістю сучасного світу - його високою

динамічністю й технологізацією. У роботах авторів Р. Балтеса, Х. Гарднера, Ф. Дітмен-Колі, О. Джон, Д. Гоулмана, В. Заблоцького, Н. Кантор, С. Космітські, Д. Люсіна, Г. Олпорта, А. Савенкова, Р. Стернберга, М. Тисак, Е. Торндайка, М. Форд накопичений чималий теоретичний і практичний матеріал з проблеми соціального інтелекту. Аналіз наукових джерел свідчить, що попри різні погляди вчених на природу й розвиток соціального інтелекту, вони висловлюють єдність визначення соціального інтелекту як специфічної здатності, що забезпечує успішну взаємодію людини з іншими людьми, уміння прогнозувати поведінку інших.

Поняття «соціальний інтелект» було введено до наукового обігу Е. Торндайком для позначення далекоглядності в міжособистісних взаєминах. Він розглядав соціальний інтелект як пізнавальну специфічну здатність, що забезпечує успішну взаємодію з людьми, а основна функція соціального інтелекту полягає у прогнозуванні поведінки [за цит.: 3].

Представники різних психологічних напрямків у різний час по-своєму трактували поняття «соціальний інтелект». Ю. Ємельянов у структурі соціального інтелекту виділяє комунікативну компетентність і соціальну адаптацію [1]. В. Куніцина в структуру соціального інтелекту включає комунікативно-особистісний потенціал, характеристики свідомості, соціальну перцепцію, енергетичні характеристики [2]. Д. Люсін в структуру соціального інтелекту включають вміння повно й правильно сприймати людину, розуміти її внутрішні властивості та особливості, співпереживати, аналізувати свою поведінку, керувати собою, процесом спілкування [3]. Д. Ушаков і Д. Люсін виділяють в структурі соціального інтелекту комунікативні вміння, силу впливу на інших людей, чутливість до об'єкта, процесу та результату психологічної діяльності [2].

При наявних відмінностях концептуальних рішень, представлених сучасними науковцями щодо проблеми соціального інтелекту, можна констатувати, що соціальний інтелект розглядається як здатність адекватно розуміти й оцінювати свою поведінку та поведінку інших людей.

Соціальний інтелект – надзвичайно важлива якість, необхідна сучасній людині для ефективної міжособистісної взаємодії й успішної адаптації в суспільстві. Л. Петровська пише, що соціальний інтелект включає пізнавальні процеси, пов'язані з відображенням соціальних об'єктів - людини як партнера по спілкуванню й діяльності, а також групи людей. Рівень розвитку соціального інтелекту студентської молоді багато в чому визначає особливості взаємодії в групі. Будучи когнітивною складовою комунікативних здібностей особистості студента, соціальний інтелект забезпечує самопізнання, саморозвиток, самонавчання, уміння прогнозувати й планувати розвиток міжособистісних подій й являє собою чітку,

погоджену групу ментальних здібностей, що визначають успішність соціальної адаптації молодой людини [1].

Як відзначає Д. Ушаков [3], соціальний інтелект - це здатність до пізнання соціальних явищ, що залишає лише один з компонентів соціальних умінь і компетентності, а не вичерпує їх [2]. На думку Ю. Ємельянова [1] та В. Куніциної [2], аналіз природи соціального інтелекту, як особистісної здатності, реалізованої в спілкуванні за допомогою побудови міцних міжособистісних взаємин, дає підстави стверджувати взаємозв'язок соціального інтелекту й комунікативної компетентності у студентської молоді.

У сучасній літературі можна виділити наступні точки зору щодо поняття «комунікативна компетентність». Л. Петровська розглядає її як сукупність навичок й умінь, необхідних для ефективного спілкування [3]. На думку Ю. Ємельянова це ситуативна адаптивність і вільне володіння вербальними й невербальними засобами соціальної поведінки, мірою яких є ступінь успішності задуманих актів впливу й використовуваних засобів, щоб справити враження на інших [2]. Д. Люсін комунікативну компетентність студентів визначає як систему внутрішніх ресурсів, необхідних для побудови ефективної комунікації в певному колі ситуацій міжособистісної взаємодії студентів [3]. В. Погольша додає, що це володіння мовленням, уміння орієнтуватися в ситуації спілкування для створення прогностичної моделі поведінки, емпатія, адекватна самооцінка, соціальна спрямованість самого суб'єкта спілкування [2]. Д. Ушаков трактує комунікативну компетентність студентів як їх комунікативну гнучкість [1]. Н. Казаринова вважає, що комунікативна компетентність студентів формується під впливом усвідомленого ними досвіду спілкування між людьми, який актуалізується в умовах взаємодії [1].

Ми дотримуємося думки, що комунікативна компетентність студентів є складним синтетичним утворенням, яке інтегрує у собі комунікативно-знансєву основу, особистісні комунікативні якості й комунікативно-рефлексивні операціонально-діяльнісні властивості, які у своїй цілісності забезпечують вироблення спільності позиції.

Мотиваційно-ціннісний компонент визначається як наявність потреби в розширенні професійних контактів і толерантного ставлення до партнера по спілкуванню. Виявляється в активності в спілкуванні, умінні вибудовувати довірчі, поважні, партнерські взаємини з оточуючими людьми. Когнітивний компонент представлений наявністю сукупності мовних і міжкультурних навичок, які студент застосовує в різних сферах комунікації й соціальної компетенції, що проявляється в умінні виробляти стратегію позитивної взаємодії, уникати конфліктів у спільній діяльності. Операціональний компонент характеризується самоуправлінням своєю

діяльністю, спілкуванням, розвиненими комунікативно-рефлексивними вміннями, що забезпечують осмислення комунікативних потреб і намірів.

Цілісне уявлення про комунікативну компетентність, виділення її структурних компонентів і функцій дозволяє конкретизувати поняття комунікативної компетентності студентської молоді: комунікативна компетентність є комплексом властивостей, що полегшують спілкування, на базі яких формуються інтегральні комунікативні властивості (психологічна контактність, комунікативна сумісність) як основи соціального інтелекту.

Л. Петровська вказує, що комунікативна компетентність студентської молоді тісно пов'язана із соціальним інтелектом у поведінковому аспекті, адже є продуктом пізнання соціальної дійсності за допомогою комунікації. Соціальний інтелект - когнітивна складова для реалізації міжособистісного спілкування, оскільки виступає основою прогнозування комунікативної взаємодії, формування й розвитку міжособистісних взаємин, які є невід'ємною складовою спілкування студентської молоді у контексті їх динамічних характеристик [3].

Таким чином, аналіз співвідношення понять «соціальний інтелект», й «комунікативна компетентність» дозволив виявити певні особливості природи соціального інтелекту. Отже, соціальний інтелект у своєму поведінковому аспекті відіграє роль когнітивної основи для комунікативної компетентності. Формування соціального інтелекту відбувається в результаті соціалізації особистості студента, тому соціальний інтелект являє собою особистісне утворення, що формується під впливом особистісних властивостей, і його розвиток припускає вплив чинників освітнього середовища, а також наявність особистісних якостей, що сприяють або перешкоджають придбанню соціального досвіду як одного з найважливіших джерел формування соціального інтелекту молоді.

Список використаних джерел:

1. Емельянов Ю. Н. Теория формирования и практика совершенствования коммуникативной компетентности. / Ю.Н. Емельянов – М.: Владос, 2004. 183 с.
2. Куницына В. Межличностное общение / В. Куницына, Н. Казаринова, В. Погольша. – СПб.: Питер, 2003. – 544 с.
3. Люсин Д. Социальный интеллект. / Д. Люсин. – М.: Наука, 2007. – 193 с.

Зміст

Вступ	3
Артемова О. Психосоціальна допомога в умовах кризи	4
Бабак К. Роль прив'язаності у сприйманні романтичних взаємин чоловіками та жінками.....	6
Главінська О. Особливості психологічного супроводу призovníків строкової служби.....	8
Романюк В. Механізм боротьби або втечі як модель поведінки: психофізіологічні та клінічні аспекти.....	9
Рудюк О. Ціннісні пріоритети суб'єктів освітнього процесу у вищій школі.....	13
Савуляк В., Камінський А., Чичук Ю. Використання групового фокусованого інтерв'ю при підготовці соціальних проєктів для внутрішньо переміщених осіб.....	16
Савуляк В., Курята Н., Бабак А. Порівняльний аналіз ефективності кількісних і якісних методів соціально-психологічних досліджень	20
Андрійчук М. Особистісно-професійне самовизначення у ранній юності	25
Апостол М. Основні напрямки вивчення самореалізації особистості у психологічній науці.....	27
Бабак А. Психологічні чинники виникнення інтернет-адикції в підлітковому віці	30
Байдак В. Волонтерська діяльність студентської молоді	33
Балаушко О. Психологічні особливості виникнення шкільної дезаптації у дітей молодшого шкільного віку.....	34
Вінярська М. Особистісне самовизначення студентів у освітньому процесі.....	36
Воробей О. Психологічні особливості дітей підліткового віку та їх урахування в педагогічному процесі	39
Гамчук М. Психокорекційна робота з батьками, які виховують дітей з особливими потребами.....	42
Грицюк К. Психологічні особливості подолання тривожності студентів-психологів в умовах війни	43
Гурінчук Д. Професійне самовизначення: теоретичний аналіз.....	46
Гуцало Д. Психологічні особливості соціально-психологічної адаптації вимушено переселених осіб	48
Дереженко С. Психокорекція соціально-психологічного клімату в групі підлітків.....	51
Зайчук О. Військові дії як чинник міжособистісного конфлікту в	

підлітковому віці	53
Касянчик Л. Емпіричне дослідження психологічних чинників девіантної поведінки дітей підліткового віку	56
Кобець Д. Проблема креативності в психологічній науці	58
Козенюк М. Співвідношення емоційного інтелекту та комунікативної компетентності студентської молоді	60
Козенюк М. Теоретичний аналіз проблеми комунікативної компетентності студентської молоді	64
Конончук А. Психологічні особливості розвитку юнацького віку	66
Крук Я. Психологічні чинники підвищеної агресивності у дітей молодшого шкільного віку	69
Куришко А. Психологічні чинники подолання інтернет-залежності у підлітків	71
Курята Н. Дослідження життєстійкості як умови професійного зростання студента психолога	73
Левандовська А. Психологічні дослідження емоційного інтелекту у сучасній науці	75
Микитюк В. Психологічні особливості прояву агресивної поведінки у підлітковому віці	78
Мельникович І. Психологічні особливості прояву тривожності у підлітковому віці	80
Мовчко О. Вплив зовнішніх та внутрішніх факторів на виникнення депресивних станів	83
Осіпчук А. Особливості формування гендерної ідентичності особистості у підлітковому віці	85
Парчук Т. Емоційний інтелект як чинник саморегуляції студентської молоді	88
Подерня Н. Психологічні чинники успішної адаптації особистості у соціальному середовищі	93
Пшенична Л. Емпатія як чинник розвитку міжособистісних відносин	95
Радчук О. Вплив емоційного інтелекту на розвиток міжособистісних стосунків сучасної молоді	98
Романюк О. Психологічні особливості впливу емпатії на розвиток комунікативної компетентності студентів	100
Сова Я. Психологічні проблеми вимушених трудових мігрантів	102
Хома О. Психологічні підходи до вивчення феномену академічної прокрастинації у студентському віці	105
Хомюк І. Психологія конфлікту у сучасній науці	108
Цицюра Д. Експериментальне дослідження проявів булінгу в освітньому середовищі	111

Цицюра О. Самоактуалізація майбутніх психологів у процесі професійної підготовки	114
Шуріна В. Психологічна корекція комунікативних навичок студентів	116
Зміст	118

Електронне видання

Актуальні питання психологічної науки.
Альманах студентського наукового товариства

Випуск 16

Наукове редагування – доц. Романюк В.Л.
Відповідальний за випуск – проф. Воробйов А.М.

Формат 60x80/16. Гарнітура Times New Roman
Умовн. друк арк. 5,9.